

לא / מאי / קט
10-12-92

10/12/92

מדינת ישראל
המשרד לענייני דתות

המחלקה לעדות הנוצריות

כ"ז באב תשנ"ב
26 באוגוסט 1992

מספר: 1801 / 92 (10)

כתובתנו: רח' כורש 9
ת.ד. 13059
ירושלים 91130
טל: 02-248128, 246229
מספר הפאקס: 02-245019

ש מ ו ר !!

אל

חברי פורום מנכלי"ם לענייני השיחות עם הואתיקן

תביעות ישראל מהואתיקן במשא ומתן שיתקיים בירושלים באמצע
חודש נובמבר 1992

1. לואתיקן יש אינטרס רב לנרמל את יחסיו עם מדינת ישראל, והסיבות לכך רבות. התחזקות מעמדה הבינלאומי של ישראל לאחר נפילת ה"גוש המזרחי"; העובדה שמדינות ערב עצמן מנהלות שיחות עם מדינת ישראל; רצונו של הואתיקן לקחת חלק בעיצוב דמותו של הסדר השלום ולשפר את מעמדו במזרח בכלל ובמדינת ישראל וביש"ע בפרט; לחץ פנימי גובר בתוך הואתיקן מצד גורמים אופוזיציוניים וליבראלים כמו לדוגמא קתולים מארה"ב לקיים יחסים נורמלים עם ישראל; ולסיום, תיקון דמותה המוסרית של הכנסייה הקתולית המצטיירת בצורה שלילית בעיני חוגים ליבראלים רבים.

2. עמדת משרד החוץ בנושא התביעות הישראליות מהואתיקן, מעלה כנקודה ראשונה במעלה מבחינת מדינת ישראל את קיומם של קשרים דיפלומטיים בין ישראל לואתיקן.

אף שנכון, שחשוב מבחינת ישראל לקיים יחסים דיפלומטיים עם הואתיקן, ושראוי להסדיר את היחסים הבינלאומיים, הרי שאינטרס הואתיקן בנקודה זו לא נופל מהאינטרס הישראלי ואף עולה עליו, ולפיכך אין לראות בקיום יחסים דיפלומטיים בין ישראל לואתיקן כתמורה כל שהיא מצד הכנסייה הקתולית שיש להחזיר עבורה בנכסים ממשתיים. אף על פי שהואתיקן מנסה "למכור" לנו שהיחסים עימנו הם אינטרס ראשון במעלה, אסור לנו ללכת שולל אחר "תרגילים" אלו, שבאו להסוות את העניין המיוחד שיש לוואתיקן בנורמליזציה מהירה איתנו.

3. אם בשני נושאים נוספים שהזכיר משרד החוץ כתביעות ישראליות אפשריות במשא ומתן זה, אין לראות כתמורה כל שהיא מצד הואתיקן.

כ"ז באב תשנ"ב

המחלקה לעדות הנוצריות

- 2 -

א. מלחמה משותפת באנטישמיות - ראשית, בעבורה של הכנסיה הקתולית המלחמה באנטישמיות וההתנגדות לה היא חלק אינטגרלי מתשתיתה הדתית והרעיונית בשנים שלאחר מלחמת העולם ה-II. הכנסיה הקתולית פרסמה מסמכים תאולוגיים מרכזיים ב-1965, בעקבות הכינוס האקדמי ברומא, בשנת 1975, ובשנת 1985, כאשר מסמכים אלה תובעים מהמאמינים הקתולים לעשות מה שביכולתם בכדי להלחם ולהתנגד לאנטישמיות. הסיבה לעמדה זו של הכנסיה הקתולית מקורה בהבנה שהאנטישמיות בסיסה היא גם אנטי-נוצרית ושהביטוי האנטישמי הקיצוני ביותר - הנאציזם - משמעותו היתה גם חורבן הכנסיה. הרבה יותר ממה שהכנסיה עשתה ועושה בשנים האחרונות בכדי להתנגד לאנטישמיות לא נראה שביכולתה או ברצונה לעשות. מאידך, בשל תהליך הדה-צנטרליזציה בכנסיה הקתולית אפשרי לכנסיות קתוליות מקומיות כיום להביע ביתר חופשיות עמדות המנוגדות לעמדות הוותיקן כולל בנושא האנטישמיות.

ב. מלחמה בטרור - בהתאם לראית משרד החוץ הישראלי המדובר בהצהרות משותפות ישראליות - ואתיקניות, שיגנו את הטרור לכל סוגיו. ודאי שאין מדובר במשהו מעבר לגינוי מילולי. ראוי לציין שהוואתיקן מתמיד בפרסום הודעות גינוי לארועי טרור רווי דם, ואף כאן אין שום חידוש ובודאי שאין לראות זאת כתמורה כל שהיא מצד הוואתיקן כלפינו לכך, שיהיה נכון לגנות אלימות וטרור.

ג. הנושא המעשי היחידי שנכון משרד החוץ לעלות בתביעותיו הוא בתחום הצליינות. יש לעמוד על כך שמשרד החוץ לא יהיה מוכן להסכים לכל ויתור עקרוני או השלמה עם המצב הבלתי חוקי שבו הוואתיקן נאבק נגד השימוש במורי דרך ישראלים מוסמכים לקבוצות צליינים, וזאת בתמורה להרחבת היקף הצליינות הנוצרית והקתולית בישראל. הרחבת הצליינות הקתולית לישראל הוא אינטרס קתולי כנסיתי מובהק, ובמידה והוואתיקן יחזיק בידינו את הדרכת קבוצות הצליינים כפי שמרכז נוטרדאם "מנסה" לעשות כיום, הדבר יהווה מבחינתו מקור כספי לא מבוטל. וכמו כן המצב יאפשר למורי הדרך פלשתינאים להמשיך ולהשמיץ את ישראל בפני הצליינים כפי שהם עושים כיום.

4. להלו רשימת תביעות בעין שעל מדינת ישראל לתבוע מהוואתיקן בעת המשא ומתן ביניהם: (פירוט בהמשך)

- א. יחסים דיפלומטיים מלאים;
- ב. שאלת הרכוש היהודי המצוי בידי הכנסיה הקתולית בעולם.
- ג. הוצאת המנזר הכרמליטי ממחנה הריכוז באושוויץ.
- ד. הפרדה והקפדה על ההבחנה שבין עמדה דתית לגייטימית ועמדות פוליטיות חד-צדדיות מצד ראשי כנסיה מקומיים.

- 3 -

- ה. הגשת בקשה ע"י הפטריארך הלטיני לקבל כתב מינוי לכהונת הפטריארך לממשלת ישראל וקבלת כתב מינוי הנ"ל. הצהרת נאמנותה של הפטריארכיה הלטינית בירושלים למדינה. השתתפותו של הפטריארך לטיני כשאר הפטריארכים וראשי הכנסיות בטקסים הרשמיים של מדינת ישראל כולל השתתפות בטקס קבלת הפנים לראשי הכנסיות בבית הנשיא, הפסקת כל תעמולה אנטי ישראלית של הפטריארך הלטיני מישל צבאזו ויתר הגופים הקשורים לוואתיקן בישראל ובשטחים. הפסקת פעילות המשרד הוואתיקני JUSTICE AND PEACE, המוציא פירסומים עויינים את ישראל ופרו פלשתיןאים - באופן שיטתי.
1. הקמת גוף משותף למלחמה באנטישמיות בעולם מעקב אחר ספרי לימוד הקתולים בבתי הספר כנסיתיים בעולם וכו'.
2. הכרת הוואתיקן בישראל כיורשת קורבנות הנאצים, השבתם לידי מדינת ישראל של כל חפצי קודש ופולחן יהודיים המצויים בגנזכי הוואתיקן ע"י הכנסיה הקתולית
5. הכרחי שנכונותנו להענות לחלק מתביעות הוואתיקן השונות תהיינה מותנות למוכנות הוואתיקן להענות לתביעותינו. נקודת המוצא צריכה להיות: כל מה שקשור לתחום חופש הדת והפולחן בישראל לנוצרים אלו הן זכויות היסוד!!! כל מה שקשור להטבות הכספיות של הכנסיה כתוצאה מהמציאות היומיומית וצילום מצב קיים יוגדר כנתינה מצידנו. כך לדוגמא (ובשל העובדה שהכנסיה משלמת מיסים אלה בארצות שונות במערב כולל בארצות קתוליות כמו איטליה למשל) מתן תוקף של חוק לפטור מלא לכנסיות מארנונה או פטור ממיסים ומכסים, יחשב כויתור ישראלי, ולא בשום פנים ואופן כצילום המצב הקיים, שמחייב ויתורים נוספים מצידנו. לפיכך, יש לפעול לצמצום הפטורים הניתנים כיום אך בשום אופן לא להרחיבם.

דרישת ישראל מהוואתיקאן

א. יחסים דיפלומטיים מלאים.
ב. הכרת הוואתיקאן בישראל כירשת קורבנות הנאצים והרכוש היהודי שנעלם בימי השואה ולפניה, והמצוי בידי מוסדות הכנסייה הקתולית ברחבי העולם והשבתם לידי ישראל גם של כל כלי קודש ופולחן וספרים יהודיים המצויים בידי הוואתיקאן והכנסיות הכפופות לו.

ג. שיתוף פעולה במאבק באנטישמיות ובגזענות - (הצעת משרד החוץ).

יזום צוות משותף לוואתיקאן ולישראל ע"מ לפעול לביצוע הסכם שיתוף פעולה הנ"ל וזאת במטרה שלא להפוך את המאבק באנטישמיות למילה ריקה מתוכן. כפי שאכן יקרה אם לא נעמוד על הפיכתו של סעיף זה בהסכם לסעיף פעיל ומיבצע.

ד. הצהרת כוונות במסמך פומבי שתכלול את תמיכתנו בגישה חופשית למקומות הקדושים - יש לעגן הצהרה זו או במסמך מתאים כחלק מההסכם עצמו ולא לצאת בהכרזה - וזאת מטעמים טקטים של ניהול המו"מ - עוד לפני חתימת ההסכם כפי שיהוצע הדבר בישיבת פורום מנכלי"ם.

ה. יש לנתק את הזכויות שניתנו בהסכם עם מעמד הכנסיות ב"סטטוס קוו" או עם כל האמנות וההסכמים שנחתמו בעבר בין המעצמות הקולוניאליות הקתוליות לבין האימפריה העותמאנית. יש להצהיר בהסכם שיחתם באופן משפטי שישראל אינה קשורה לכל האמנות שנחתמו בשעתו בין המדינות הקולוניאליות הנוצריות לבין האימפריה העותמאנית כמו למשל הסכם מטילן - כן יש להחליף את זכויות מכתבי "פישר-שוברל" בהסכמת ממשלות איטליה וצרפת ולהעבירן להסכם עם הוואתיקאן.

ו. יש לעמוד על כך בהסכם שהפטריוארד הלטיני יגיש בקשה לקבלת כתב מינוי לממשלת ישראל, שיתחייב להשתתף בטכסים הרשמיים של המדינה ושיפסיק לחלוטין כל תעמולה עויינת אנטי ישראלית ופרו פלשתינאית. כן יש להתחייב בהסכם להפסיק פעילותם של כל הארגונים העויינים לישראל והקשורים לוואתיקאן כמו: JUSTICE AND PEACE. יש לעגן בהסכם החדש זכויות שישראל תהיה מוכנה לתת לכנסייה הקתולית תוך הצהרה בהסכם שאין זכויות אלו קשורות באופן משפטי או חוקי עם מעמד ה"סטטוס קוו" או עם מעמד העדות המוכרות לפי "דבר המלך במועצה".

ז. שיתוף בתחומי התרבות והאקדמיה.

(1) בארץ פועלים מספר בתי ספר גבוהים קתולים חסרי כל מעמד משפטי תוקם ועדה משותפת למתן מעמד של מוסדות להשכלה גבוהה למוסדות הנ"ל.

(2) יזום מחקרים משותפים ופעולות אקדמיות משותפות כולל הרצאות הצדדים במוסדות אקדמיים בישראל ובמוסדות אקדמיים כנסייתיים הן בישראל (כמו: "אקול ביבלייק", "טנטור" וכ"ו) וכן במוסדות אקדמיים בוואתיקאן והן בגופים לטיניים אחרים.

כ"ז באב תשנ"ב

המחלקה לעדות הנוצריות

- 5 -

ח. (1) מורי הדרך - התחייבות הואתיקן בהסכם להורות לגופים הצליינים לצייט לחוק ולשכור מורי דרך מוסמכים תוך ביטול כל הזכויות שיש כביכול "למרכז נוטרדאם".

(2) הסכמים בתחום הצליינות להקמת צוות משותף למעקב אחר פיתוח תנועת הצליינות תוך הסכמת הואתיקן לשליחות של כמרים קתולים לחו"ל ע"י משרד התיירות למסעות לעידוד הצליינות.

ט. (1) יש לעמוד על כך בהסכם שכל מה שקשור לחופש דת פולחן וחופש אישה אלו יהיו זכויות היסוד.

(2) כל מה שקשור להטבות כספיות ופטור ממיסים ומכסים יוגדר כנתינה מצידנו לפני משורות הדין תוך צימצום ככל שאפשר של צילום המצב הקיים.

י. הוצאת המנזר הכרמליטי מאושוויץ.

יא. הצהרה משותפת להתנגדות לטרור ואלימות לפעולה נגד אלימות ושמירת חיי אדם - (הצעת משרד החוץ).

הערה: (א) כל זכויות שיושגו בהסכם שיחתם עם הואתיקן ידרשו מידית ע"י שאר כנסיות ה"סטטוס קוו".

(ב) הפטריארכיות היוונית אורתודוקסית והארמנית נערכות בשלב זה למנוע מצב של עליונות לכנסיה הקתולית שיושג, לדעתן, עם חתימת ההסכם עם הואתיקן.

דרישת הואתיקן מישראל

עגינת כל זכויותיה של הכנסיה הקתולית כפי שהם מפורטים בהסכמים בינלאומיים שונים בחקיקה הישראלית ובהסכמים דו צדדיים.

1. חופש דת פולחן וגישה חופשית למקומות הקדושים (מעוגנים בחקיקה).

2. מעמד משפטי מוכר של הכנסיה הקתולית על מוסדותיה ומסדריה. הכרת המדינה במעמד המשפטי ובחופש הפעולה של מוסדות הדת הקתוליים.

3. מעמד משפטי ל"סטטוס קוו" והכרה משפטית במעמד הכנסיה הקתולית בהסדרי ה"סטטוס קוו".

מדינת ישראל -
המשרד לענייני דתות

כ"ז באב תשנ"ב

המחלקה לעדות הנוצריות

- 6 -

4. הרחבת החוק "לשמירת המקומות הקדושים" לטובת האינטרסים של הכנסייה הקתולית.
5. חקיקה להכרה בבעלות הכנסייה הקתולית על המקומות הקדושים בהם היא מחזיקה.
6. הכרה משפטית בעצמאות הכנסייה למנות את ההרכביה הדתית ואת כלל הקודש והכרה בחופש פעילותם הדתית.
7. מתן חופש פעולה לכנסייה בהבאתם מחו"ל של אנשי דת ועובדים אזרחיים במקומות הקדושים ובכנסיות ללא צורך באשרות מתאימות.
8. ביסוס תנאים של חופש פעולה לכנסייה הקתולית בישראל ובשטחים המוחזקים (כהצהרת הוואטיקן).
9. חקיקה במתן פטור ממיסים ומכסים: מס הכנסה, מס רכוש, מס, ארנונה, מ.ע.מ. -
- (א) בהתייחס לגבי יבוא טובין. לבניית כנסיות, למוסדות דת ושיפוצם.
(ב) לצריכה שוטפת ואישית
(ג) ליבוא טובין וציוד להפעלת מוסדות דת (מעליות, ציוד מטבחיים, מזגנים, ריהוט ציוד משרד, ציוד רפואי, ציוד לבתי ספר וכו').
- הערה: סעיף זה כרוך. (1) בחקיקה.
(2) בעלות של מאות מיליוני דולרים לאורך השנים
(כהטבות).
10. חינוך - חקיקה לסיוע כספי במימון הפעלתה של מערכת החינוך הקתולית וחקיקה לחופש הפעלת מערכת החינוך. הכרה בדיפלומות של מוסדות החינוך הגבוה.
11. חקיקה המכירה בחסינות הרכוש הכנסיתי מפני הפקעות.
12. התחייבות חוזית לסיוע כספי של המדינה בהפעלתם של מוסדות סעד, רווחה ובתי חולים.
13. אפשרות להתקנת מערכת תקשורת עצמאית (תחנת רדיו וטלוויזיה).

ב. כ. ה.
אורי מור
מנהל המחלקה לעדות הנוצריות